

Finansdepartementet

Deres ref.: 19/2294-17

23. mars 2020

Høringsuttalelse – merknad til endringer i hvitvaskingsregelverket (lov og forskrift) – EUs femte hvitvaskingsdirektiv mv.

1. Innledning

Vi viser til høringsbrev av 17. desember 2019 og høringsnotat av 1. november 2019 vedrørende endringer i hvitvaskingslov- og forskrift.

The Nordic Association of Marine Insurers (Cefor) er en interesseorganisasjon for nordiske sjøforsikringsselskaper, og høringsuttalelsen avgis på vegne av våre medlemmer. Blant disse inngår Gard, Skuld og Norwegian Hull Club som alle er basert i Norge, men har en gjennomgående internasjonal forsikringsportefølje.

Som internasjonale sjøforsikringskonsern tegner disse selskapene tradisjonell P&I forsikring (tredjemannsansvar til sjøs) og/eller kasko- og energi forsikringer til henholdsvis rederier og operatører i olje- og gassektoren.

Forslaget til lov- og forskriftsendring på dette området vil få særskilt innvirkning på selskaper som opererer i det internasjonale sjøforsikringsmarkedet.

2. Generelt til endringsforslaget

Først og fremst vil vi presisere at vi mener det er riktig når Finanstilsynet i sin risikovurdering setter risikonivået for skadeforsikring til medium lav. Når det gjelder sjøforsikring, er det vår oppfatning at produktene generelt sett er lite egnet for hvitvasking. Uavhengig av dette har man i Norge gitt hvitvaskingsreglene anvendelse på skadeforsikring til tross for at dette er unntatt fra reglene i andre europeiske land. Finanstilsynet beskriver selv i sitt høringsnotat at dette er et særnorsk fenomen. Det er viktig for Cefor å peke på den konkurranseulempen det medfører for Cefors medlemmer at man i Norge har valgt denne løsningen. Cefors medlemmer konkurrerer i et globalt marked og blir særlig hardt rammet av slike særnorske reguleringer. Som eksempler på hvordan dette vil ramme kan nevnes:

- I valget mellom ellers like tilbydere av forsikring vil kunden velge den mest effektive tilbyder. Dette er i sjøforsikring ofte meglerstyrt og en megler vil plassere forsikring på

vegne av mange kunder. Meglere vil kunne velge bort tilbydere som krever innhenting av mer informasjon enn andre.

- Ved en sammenligning av norske og utenlandske assurandører (for eksempel svenske og engelske) vil markedet vite at norsk forsikring vil føre til merarbeid for kunden.
- Oppfølging av hvitvaskingsregleverket er tidkrevende og kostnadsdrivende. Det blir brukt mye tid og ressurser på kundetiltak, det må gjøres risikoanalyser, prosesser, opplæring og systemer må tilpasses osv.
- Det skapes en skjevhet i konkurranseevne til norske tilbydere av skadeforsikring sett opp mot resten av Europa.

På denne bakgrunn er det Cefors primære oppfatning at det bør gjelde et generelt unntak fra hvitvaskingsreglene for skadeforsikring.

Dersom et generelt unntak for skadeforsikring ikke er aktuelt er Cefor av den oppfatning at en risikobasert tilnærming, slik endringsforslagene legger opp til, bør være en akseptabel løsning.

Cefor har likevel behov for å knytte kommentarer til enkelte av endringsforslagene, og vil i det følgende konsentrere oss om ny § 4-4 og ny § 4-5 i hvitvaskingsforskriften.

I forslaget foreslås hvitvaskingsforskriften § 4-2 opphevet og erstattet med en ny bestemmelse i § 4-5 hvor det legges opp til en risikobasert tilnærming slik at kundetiltak i skadeforsikring blir tilpasset den konkrete risikoen.

Dette mener Cefor som nevnt er en akseptabel løsning som hensyntar at tiltakene må være gjennomførbare i praksis for foretak som opererer internasjonalt. Cefor er også av den oppfatning at en slik løsning vil kunne medføre at forsikringsforetakene på en bedre måte bruker ressursene på de kundene som det er et reelt behov for å følge opp tett.

Videre foreslås inntatt en ny bestemmelse § 4-4 der det i annet ledd fastslås at også medforsikrede under en skadeforsikringsavtale skal omfattes av kundetiltakskravene i hvitvaskingsloven § 15 første og andre ledd.

Slik vi leser denne bestemmelsen sammenholdt med lovens § 15 vil dette si at for medforsikrede er det kun identifikasjon av den medforsikrede som må gjøres på avtaleinngåelsestidspunktet (og da iht. lovens § 12 første ledd (for fysiske personer), iht. § 13 første ledd (for juridiske personer) eller iht. forskriftsutkastets § 4-5 hvor det er lav risiko for hvitvasking og terrorfinansiering).

Bekreftelse av identitet kan, i de tilfeller det er nødvendig, utsettes til utbetalingstidspunkt. Dette er en løsning som ivaretar at medforsikrede ikke kan likestilles med kunder da forsikringstaker ofte har lite befatning med medforsikrede før på et eventuelt utbetalingstidspunkt. Gitt at vår forståelse av forslaget er korrekt, jf. avsnitt 4 under, stiller Cefor seg generelt sett positiv til

endringsforslaget. Vi mener imidlertid at det må avgrenses mot særskilte former for medforsikrede, jf. avsnitt 5 under.

3. Forslag til ny hvitvaskingsforskrift § 4-5 - lemping av visse kundetiltak i skadeforsikring

Cefor er enig i at den foreslåtte endringen i hvitvaskingsforskriften hvor § 4-2 oppheves og erstattes med § 4-5 ikke vil innebære store endringer og langt på vei er en presisering av gjeldende rett.

I veilederen fra Finanstilsynet datert 27. juni 2019 (Rundskriv 8/2019) punkt 4.7 fremgår det at Finanstilsynet anser at skadeforsikringsforetak etter dagens regler minst må gjennomføre kundetiltak som angitt i hvitvaskingsloven § 12 første ledd bokstav a-c og § 13 første ledd bokstav a-e.

I forslaget til ny forskrift § 4-5 fremgår at kundetiltak begrenses til å innhente kundeinformasjon som angitt i hvitvaskingsloven § 13 første ledd bokstav a – d, forutsatt at den rapporteringspliktige vurderer at det er lav risiko for hvitvasking og terrorfinansiering.

Cefor er positiv til denne presiseringen, da det ikke foreslås å gå lengre enn det en risikobasert tilnærming tilsier og det dermed for lavrisikokunder ikke lengre vil bli avkrevet innhenting av opplysninger etter hvitvaskingsloven § 13 bokstav e.

Etter Cefors oppfatning ivaretar endringsforslaget på dette området hensynet til at kravene til kundetiltak for skadeforsikringsforetak ikke skal skape uheldige konsekvenser for selskaper som leverer sjøforsikring i et internasjonalt marked.

4. Forslag til ny hvitvaskingsforskrift § 4-4 - kundetiltak overfor tredjepersoner i forsikring

Den foreslåtte § 4-4 i hvitvaskingsforskriften innebærer at også medforsikrede under en skade forsikringsavtale skal være gjenstand for kravene til kundetiltak etter hvitvaskingsloven § 15 første og andre ledd.

Da kundetiltakene for medforsikrede legges til forskriftens § 4-4, legger vi til grunn at de nevnte former for medforsikrede i utgangspunktet ikke anses som en kunde og dermed heller ikke er underlagt de ordinære kundetiltakene, jf. lovens kapittel 4. Dette ble også bekreftet i telefonsamtale med Finanstilsynet 17. februar 2020.¹ Vi tolker dette dithen at det dermed kun er de tiltakene som er spesifikt henvist til i lovens § 15 første og andre ledd som skal gjelde for medforsikrede under en skadeforsikringsavtale.

Hvitvaskingsloven § 15 første og annet ledd lyder som følger:

¹ Telefonsamtale med Geir David Johannessen mandag 17. februar 2020

«(1) Forsikringsforetak skal identifisere oppnevnt begunstiget etter forsikringsavtale, jf. forsikringsavtaleloven § 15-2. En begunstigets identitet skal bekreftes etter § 12 annet ledd ved utbetaling etter avtalen eller når begunstiget på andre måter utøver sine rettigheter. Reelle rettighetshavere til begunstiget skal identifiseres og identiteten bekreftes i samsvar med §§ 12 og 14. Dersom forsikringsforetak blir klar over en overdragelse av rettighetene etter en livsforsikringsavtale, skal reelle rettighetshavere identifiseres så raskt som mulig etter overdragelsen.

(2) Forsikringsforetaket skal senest ved utbetaling eller overdragelse av forsikringen gjøre egnede tiltak for å avdekke om den begunstigede, eventuelt reelle rettighetshavere til den begunstigede, er en politisk eksponert person eller nært familiemedlem eller kjent medarbeider til en politisk eksponert person.»

Bestemmelsen tar for seg hvilke tiltak som skal foretas overfor begunstigede, som altså ikke anses som kunder i lovens forstand, og regulerer både identifikasjon og bekreftelse av identifikasjon. Når loven i første ledd fastslår at forsikringsforetak skal identifisere oppnevnt begunstiget etter forsikringsavtale skal denne leses slik at identifisering i utgangspunktet skal skje i samsvar med lovens § 12 første ledd (for fysiske personer) eller § 13 første ledd (for juridiske personer).² Basert på dette tolker vi forskriftsutkastets § 4-4 sammenholdt med lovens § 15 første ledd slik at opplysningene som fremgår av hhv. lovens § 12 første ledd og § 13 første ledd må innhentes for medforsikrede under en skadeforsikringsavtale så snart den medforsikrede blir oppnevnt som medforsikret under forsikringsavtalen. Da forskriftens § 4-4 fastslår at adgangen til forenklede kundetiltak i skadeforsikring gjelder tilsvarende (jf. forskriftens § 4-5), vil man også for medforsikrede ha anledning til å lempe på kundetiltakskravene for de medforsikrede man vurderer som lavrisiko.

Den store forskjellen fra de ordinære kundetiltakskravene ligger i at bekreftelsen av identiteten til medforsikrede kan utsettes til utbetalingstidspunkt eller når en begunstiget på andre måter utøver sine rettigheter, jf. lovens § 15 første ledd. Selv om lovens § 15 første ledd kun henviser til § 12 annet ledd (som gjelder fysiske personer), forstår vi det slik at det samme prinsippet gjelder for bekreftelse av identitet for juridiske personer iht. § 13 annet ledd slik at også denne prosessen kan utsettes til utbetalingstidspunktet.³ Vi ber om at denne lovforståelsen bekreftes i videre arbeid med endringsforslagene.

Lovens § 15 første ledd fastslår også at reelle rettighetshavere til begunstiget skal identifiseres og identiteten bekreftes i samsvar med hvitvaskingsloven §§ 12 og 14. Det sies ikke spesifikt hvorvidt også bekreftelsen av reelle rettighetshaveres identitet kan utsettes på samme måte som bekreftelse av begunstigedes identitet, men vi antar at det er tilfellet (en strengere bekreftelsesregel for reelle rettighetshavere enn for den begunstigede selv anses ikke formålstjenlig). Vi ber om at dette kommer klart til uttrykk i forskriftene.

Kort oppsummert tolker vi forslaget til ny hvitvaskingsforskrift § 4-4 som følger:

² Jf. samtale med Geir David Johannessen i Finanstilsynet 17. februar 2020

³ Jf. samtale med Geir David Johannessen i Finanstilsynet 17. februar 2020

- Medforsikrede som anses som lavrisiko fra et hvitvaskings- og terrorfinansieringsperspektiv følger forskriftens § 4-5 med adgang til kun å innhente kundeinformasjon som nevnt i lovens § 12 første ledd bokstav a – c eller § 13 første ledd bokstav a – d. Intet krav om bekreftelse av identitet.
- Medforsikrede som ikke anses som lavrisiko fra et hvitvaskings- og terrorfinansieringsperspektiv følger samme krav som begunstigede iht. lovens § 15 første og annet ledd.
 - Identifisering av medforsikrede skal skje iht. lovens § 12 første ledd (for fysiske personer) eller § 13 første ledd (juridiske personer).
 - Bekreftelse av identitet iht. lovens § 12 annet ledd (for fysiske personer) eller § 13 annet ledd (juridiske personer) utsettes til utbetalingstidspunktet.
 - Reelle rettighetshavere til medforsikrede identifiseres samtidig med øvrige identifikasjonstiltak, jf. lovens § 12 første ledd eller § 13 første ledd, mens bekreftelse utsettes til utbetalingstidspunktet.

Ordinære medforsikrede innenfor kasko og P&I-forsikring vil stort sett ha både rettigheter og plikter under forsikringsavtalen (heretter benevnt som **Ordinære Medforsikrede**), noe som gjør at det er viktig for forsikringsforetakene å innhente et minimum av opplysninger også om disse. Cefor er derfor enig i at Ordinære Medforsikrede er nært sammenlignbare med forsikringstaker som sådan, og er således ikke uenig i at det bør kunne gjøres begrensede kundetiltak også for disse.

I sjøforsikring er det i tillegg sedvanlig at en rekke øvrige aktører betinger seg rett til å være medforsikret under en kasko- eller P&I-polise. Det som er karakteristisk for denne kategorien medforsikrede er at de ikke har forpliktelser under forsikringsavtalen, men at de under gitte omstendigheter kan ha rettigheter (heretter benevnt som **Avledede Medforsikrede**). Befraktere, skipsverft og taubåtselskaper er eksempler på aktører i denne kategorien som ikke er knyttet direkte til den økonomiske interessen i skipet.

Cefor mener man bør avgrense mot Avledede Medforsikrede og dermed ikke kreve etterlevelse av tiltakene i lovens § 15 første og annet ledd for dem.

Vi vil i kapittel 5 under beskrive nærmere de ulike typene for medforsikrede og belyse hvorfor Avledede Medforsikrede ikke bør falle inn under begrepet medforsikret i forskriftsutkastets § 4-4.

5. Medforsikrede

5.1. Ordinære Medforsikrede

En medforsikret under en kasko- eller P&I-polise vil typisk være et ship management selskap («ship manager») som er tjenesteyter til skipets eierselskap («rederiet»). En ship manager utfører spesifiserte funksjoner på vegne av rederiet basert på delegert myndighet under ship management avtalen, for eksempel bemanning eller teknisk drift. Kort forklart fungerer dette slik at dersom den medforsikrede ship manager pådrar seg ansvar overfor tredjemann i forbindelse med utførelsen av

funksjoner knyttet til driften av skipet på rederiets vegne, vil den medforsikrede ha rettskrav på å bli erstattet under skipets P&I-polise i den grad ansvaret etter sin art er å bedømme som P&I ansvar.

Når det gjelder kaskoforsikring vil typisk skipets registrerte eier og bareboat befrakter være sikret under samme forsikringsavtale. Dersom bareboat befrakter har ansvar for reparasjonsomkostninger vil han som medforsikret ha krav på å få dette erstattet under kaskopolisen.

Ved inngåelsen av forsikringsavtalen opplyses det om hvordan driften av skipet er organisert, og om hvem som på rederiets vegne skal utføre de enkelte funksjoner og av den grunn bør være medforsikret. På basis av dette får assurandøren kunnskap om hvilke parter man skal forholde seg til og anledning til å gjøre en forsvarlig risikovurdering. Dette danner grunnlag både for fastsetting av premie og dekningsvilkår samt om inntegningen i henhold til hvitvaskingslovgivningen skal ansees som lavrisikoforretning der forenklede kundetiltak er tilstrekkelig.

Som nevnt i avsnitt 4 over er Cefor innforstått med at Ordinære Medforsikrede under en avtale om skadeforsikring underlegges kundetiltak som fastsatt i forskriftsutkastet § 4-4, jf. hvitvaskingsloven § 15 første og annet ledd. Dette til tross for at et typisk sjøforsikringsforetak vil kunne ha opp mot 20 000 medforsikrede i denne kategorien og at kundetiltak rettet mot disse derfor vil medføre betydelig merarbeid og påfølgende konkurranseulempa for norske sjøforsikringsforetak.

5.2. Avledede Medforsikrede

Som nevnt i punkt 4 over er Avledede Medforsikrede en kategori hvor den medforsikrede ikke har forpliktelser under forsikringsavtalen, kun visse begrensede rettigheter. Dette er ulike kategorier av kontraktspartnere til våre kunder, som får en rett til å kreve oppgjør under polisen dersom kravet iht. den underliggende avtalen med vår kunde skulle blitt rettet mot og båret av vår kunde. Det er ikke snakk om at forsikringstaker har utpekt en bestemt enhet til å motta ytelsene ved et forsikringstilfelle, kun en anerkjennelse fra forsikringsgiver om at den underliggende ansvarsfordelingen aksepteres. Antallet medforsikrede i denne kategorien er betydelig, alt fra et fåtall til flere titalls medforsikrede registrert på én og samme forsikringsavtale. Det understrekes at forsikringsselskapet som forsikringsgiver ikke har noe kundeforhold til en Avledet Medforsikret.

Det er viktig å presisere at forsikringsforetaket aldri vil motta innbetalinger fra Avledede Medforsikrede (jf. at de ikke har forpliktelser under forsikringsavtalen) og at utbetalinger til denne typen medforsikrede også skjer svært sjelden. Både hvitvaskings- og terrorfinansieringsrisikoen må derfor anses å være svært lav, om enn ikke fraværende.

Avledede Medforsikrede skiller seg således klart fra begunstigede under en kollektiv livsforsikring, som hvitvaskingsloven § 15 opprinnelig gjelder for, idet utgangspunktet i kollektive livsforsikringer er at utbetaling skal skje til den begunstigede. For Avledede Medforsikrede er derimot bakgrunnen for at de i det hele tatt er medforsikret en ren ansvarsregulering mellom kontraktspartene i form av bortfall av regress.

Tatt i betraktning det ovennevnte vil det være unødvendig arbeidsbelastende for norske sjø-assurandører å gjøre begrensede kundetiltak for Avledede Medforsikrede ved kontraktsinngåelsen og dermed også en konkurransevridning til fordel for konkurrenter hjemmehørende i land som fullstendig ekskluderer skadeforsikring fra sine hvitvaskingsregler. Cefors klare oppfatning er at for denne kategorien bør det være tilstrekkelig at kundetiltak i sin helhet utsettes til et eventuelt utbetalingstidspunkt og at kategorien således ikke bør omfattes av forskriftsutkastets § 4-4. Vi ber om at dette kommer klart til uttrykk i forskriften.

For en nærmere redegjørelse for enkelte særskilte kategorier innenfor Avledede Medforsikrede vises det til punkt 5.2.1. og 5.2.2. under.

5.2.1. Protective Co-assureds

Ordningen med Protective Co-assured benyttes i det vesentligste i offshore-industrien, men forekommer også i det ordinære shippingsegmentet. I motsetning til det som gjelder for Ordinære Medforsikrede, er det ikke her snakk om å gi beskyttelse til rederiets tjenesteytere. Protective Co-assured status innebærer derimot beskyttelse til rederiets kontraktspartner i forbindelse med prosjekter til havs eller transport til sjøs, samt ved verkstedsopphold. Ved å bli oppført som Protective Co-assured i skipets kasko- eller P&I-polise gis rederiets kontraktspartner beskyttelse mot krav som etter den underliggende ansvarsfordeling skal bæres av rederiet.

I praksis fungerer det slik at dersom en Protective Co-assured holdes ansvarlig for krav som etter den underliggende kontrakten skulle være rettet mot rederiet, har forsikringsselskapet som rederiets P&I assurandør rettsplikt overfor en Protective Co-assured til å erstatte ansvaret. Slik sett innebærer Protective Co-assured ikke noe annet enn at forsikringsselskapet aksepterer den underliggende ansvarsfordeling i kontrakten mellom rederiet (medlem/forsikringstaker) og hans kontraktspartner, herunder at forsikringsselskapet frafaller å ville gjøre regress gjeldende uten hensyn til årsak og skyld.

Hvem som i løpet av forsikringsperioden vil bli gitt Protective Co-assured status er fullt og helt avhengig av skipets beskjeftigelse og dette er ikke nødvendigvis kjent ved inntegningen av skipet. En Protective Co-assured har ikke ansvar for premien og har heller ikke andre rettigheter eller forpliktelser under polisen.

5.2.2. Misdirected Arrow Co-assured

Dekningen under en Misdirected Arrow-klausul har mange likehetstrekk med Protective Co-assured løsningen. Heller ikke her gis deknningen til rederiets tjenesteytere, men kan gis til enhver enhet som eventuelt måtte mene å være eksponert for ansvar som følge av driften av det aktuelle skipet. I motsetning til en Protective Co-Assured trenger ikke dette kun være rederiets kontraktspartnere.

En type Misdirected Arrow Co-assured kan eksempelvis være et selskap innenfor samme konsern som rederiet, men som ikke er direkte involvert i driften av skipet. Hvis dette konsernselskapet har eiendom eller eiendeler i et land hvor skipet regelmessig trader kan det være hensiktsmessig å navngi dette konsernselskapet som en Misdirected Arrow Co-assured da det er en risiko for at selskapets eiendeler i det aktuelle landet kan bli gjenstand for utlegg eller arrest i forbindelse med krav som oppstår med tilknytning til skipets trade til dette landet.

I likhet med Protective Co-assured dekningen beskytter Misdirected Arrow løsningen den medforsikrede kun i den grad han holdes ansvarlig for et krav som rettmessig skulle vært rettet mot rederiet.

6. Oppsummering og anmodning

Som beskrevet ovenfor i punkt 2 er det Cefors primære oppfatning at det bør gjelde et generelt unntak fra hvitvaskingsreglene for skadeforsikring. I andre europeiske land er skadeforsikring ikke omfattet av hvitvaskingsreglene og det innebærer en konkurransemessig ulempe for Cefors medlemmer at man har valgt en særnorsk regulering på dette området. Cefor vil bemerke at komiteen var klar over denne problematikken da de i sin behandling var opptatt av at regelverket ikke skulle skape uheldige konsekvenser for selskaper som leverer sjøskadeforsikring i et internasjonalt marked (høringsnotatets side 25 som viser til Innst. 271 L (2017-2018) punkt 2.2.3). Cefor mener at hensynet til selskapene som konkurrer i et globalt marked ikke er tilstrekkelig hensyntatt i forslaget og mener at skadeforsikring bør unntas fra hvitvaskingsreglene på lik linje med i andre europeiske land.

Cefor mener i det store og hele at de forslåtte endringer er akseptable, men mener det er riktig og viktig at forskriftsutkastets § 4-4 avgrenser mot Avledede Medforsikrede som beskrevet i punkt 5.2 ovenfor. En annen løsning vil gjøre det ekstremt vanskelig for internasjonale sjøforsikringsforetak å etterleve regelverket i praksis og samtidig føre til en vesentlig konkurransebegrensning sammenlignet med konkurrenter hjemmehørende i land som ekskluderer skadeforsikring fra sine hvitvaskingsregelverk.

Cefor stiller seg gjerne til disposisjon for videre dialog om ovennevnte, og imøteser en eventuell mulighet for et oppklarende møte dersom departementet skulle vektlegge andre forhold eller ha andre tolkninger enn de som er fremført i ovennevnte.

Med hilsen

Helle Hammer
Adm. direktør